

16. Prohorova Y.V. Anti-crisis financial enterprise management: a PhD thesis in Economics 08.00.04 "Economics and enterprise management" Y.V. Prohorova. K., 2008. – 216 p.

17. Rayevneva O.V., Stepurina S.O. Patterning of a diagnosis of financial enterprise liquidity statement// Economics and region. - 2005. –N3 (6). – P.74-80

Надійшла 10.01.2014; рецензент: д. е. н. Клебанова Т. С.

УДК 330

К. І. САРАХМАН

Херсонський державний аграрний університет

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В роботі представлені функціональні складові, які є базою для визначення економічної стійкості підприємства. Наведено сутність категорії фінансової стійкості як основного елементу економічної стійкості. Представлено змістовну суть основних коефіцієнтів, що відображають стан фінансової стійкості на підприємстві.

Ключові слова: економічна стійкість, фінансова стійкість, підприємство, фінансово-господарська діяльність.

K. I. SARAKHMAN

Kherson state agrarian university

FINANCIAL FIRMNESS AS BASIC CONSTITUENT OF ECONOMIC FIRMNESS OF ENTERPRISE

This work presents the functional constituents what are a base for determination of economic firmness of enterprise. Essence of category of financial firmness as a basic element of economic firmness is exposed. The content essence of basic coefficients which represent being of financial firmness in an enterprise is presented.

Keywords: economic firmness, financial firmness, enterprise, financially economic activity.

Вступ. Оцінка економічної стійкості являє собою комплекс дій, що дозволяє виявити динаміку й тенденції зміни в часі показників, які характеризують результативність діяльності підприємства. Тому необхідно обрати такий метод оцінки даної категорії, який би враховував всю сукупність структурних елементів (підсистем), давав комплексний результат і дозволяв аналізувати зміни, що відбуваються у фінансово-господарській діяльності організації.

Аналіз досліджень поглядів науковців щодо цієї проблеми свідчить про те, що економічна стійкість підприємства є комплексним показником, при розрахунку якого необхідно враховувати всі функціональні складові даної категорії. В якості таких складових вважаємо доцільним використовувати показники фінансової стійкості та платоспроможності, виробничої стійкості, соціально-екологічної, кадрової (у тому числі управлінської), маркетингової, інвестиційної та технологічної стійкостей.

Фінансова стійкість, яка формується в процесі всієї фінансово-господарської діяльності підприємства, є умовою його життєдіяльності і основою стабільного стану в ринковій економіці. Оцінка рівня останньої є індикатором, який попереджає керівництво про ймовірні та наявні загрози його фінансовому стану.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання забезпечення фінансової стійкості на підприємстві опрацьовували такі вчені-економісти, як Гнеушева І. [1], Соловйова Н.І. [2], Орехова К.В. [3], Котляр М.Л. [4], Шабліста Л. [5], Загородна О. [6] та інші.

Аналіз наукових досліджень та публікацій щодо оцінки фінансової стійкості формує уявлення про певну розбіжність у підходах авторів до визначення, а також напрямків оцінки її рівня на підприємстві.

Постановка завдання. Відмінності у методичних підходах ускладнюють розрахунок категорії фінансової стійкості, що призводить до труднощів у визначенні фінансової позиції підприємства та, відповідно, в розробці заходів забезпечення його економічної стійкості. Тому виникає необхідність виявлення системи показників, які б забезпечили можливість прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Узагальнення поняття фінансової стійкості та вдосконалення методичних підходів її оцінювання належить до найважливіших проблем фінансового аналізу та, відповідно, є ключовим фактором для забезпечення економічної стійкості підприємства.

Метою роботи є критичний аналіз підходів вчених-економістів щодо обґрунтування поняття «фінансова стійкість підприємства» та визначення основних показників, що її характеризують.

Для досягнення мети в роботі було поставлено та вирішено такі завдання:

- виконати критичний аналіз підходів вчених-економістів щодо обґрунтування поняття «фінансова стійкість»;

- з'ясувати фактори впливу на фінансову стійкість підприємства;

- визначити основні показники, які характеризують фінансову стійкість на підприємстві.

Результати дослідження. Фінансова стійкість підприємства є основою його економічної стійкості та передбачає здатність організації зберігати стабільний режим функціонування за найважливішими фінансово-економічними показниками. Важливо зазначити, що на фінансову стійкість підприємства впливає певна кількість як зовнішніх, до яких можна віднести рівень платоспроможного попиту, політичну та соціально-економічну стабільність або ж нестабільність в країні, податкову, кредитно-фінансову, облікову, інвестиційну політику уряду країни, наявний ринок постачальників, внутрішньогалузеві особливості діяльності, так і внутрішніх факторів, серед яких масштаби діяльності підприємства, рівень професійності менеджменту та забезпеченості кваліфікованими кадрами, залежність від зовнішніх інвесторів та кредиторів, ступінь відповідності продукції потребам споживачів, технологічна база підприємства, інновації, ділова репутація підприємства тощо. При цьому, якщо зовнішні чинники, що впливають на фінансову стійкість, викликані дією об'єктивних економічних законів і майже не залежать від діяльності підприємства, то внутрішнім чинникам властивий високий рівень керованості, а характер їх зміни безпосередньо залежить від організації роботи самого суб'єкта господарювання

I. Гнеушева виокремлює 4 основні групи показників фінансової стійкості підприємства:

- показники автономії (коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт співвідношення власних та позикових засобів, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт автономії запасів і витрат, коефіцієнт короткострокової заборгованості, коефіцієнт кредиторської заборгованості, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів);

- показник маневрування (коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів, коефіцієнт маневрування власного капіталу);

- показники забезпеченості (коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами поточних активів, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами матеріальних запасів, коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих засобів);

- показники майна (коефіцієнт реальної вартості майна, коефіцієнт накопиченого зносу) [1].

За визначенням Соловйової Н.І., фінансова стійкість – це здатність підприємства ефективно формувати та використовувати фінансові ресурси, зберігати позитивну динаміку прибутковості та підтримувати процеси відтворення в умовах випадкових флуктуацій зовнішнього та внутрішнього середовища. Автор надає ширший за змістовніший перелік основних показників, що складається з 33 коефіцієнтів, які характеризують фінансову стійкість підприємства [2].

Погоджуємось з теорією Орехової К.В., яка вважає, що фінансова стійкість підприємства формується в процесі всієї виробничо-господарської діяльності і є головним компонентом загальної стійкості підприємства. Вона обумовлена як стабільністю економічного середовища, в рамках якого діє підприємство, так і результатами його функціонування, активного та ефективного реагування на зміни внутрішніх та зовнішніх факторів [3].

Ознайомившись з точною зору Котляра М.Л., бачимо, що фінансову стійкість автор ототожнює з категорією платоспроможності. За його визначенням, фінансова стійкість підприємства є не що інше, як надійно гарантована платоспроможність, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури та поведінки партнерів [4]. Кулаковська Л.П. вважає, що платоспроможність підприємства є зовнішнім проявом його фінансової стійкості. Згідно з даною теорією, підприємство вважається платоспроможним, якщо грошові кошти, які в нього є, короткострокові фінансові вкладення (цінні папери, тимчасова фінансова допомога іншим підприємствам) й активні розрахунки (розрахунки з дебіторами) покривають короткострокові зобов'язання організації. Економічну сутність фінансової стійкості підприємства автор бачить в забезпеченості його запасів і витрат джерелами їх формування. З метою аналізу даної категорії необхідно розрахувати такий показник, як надлишок чи нестача засобів для формування запасів і витрат, який розраховується як різниця між величиною джерел засобів і величиною запасів [7]. Але ми, в свою чергу, вважаємо доцільним розмежовувати поняття фінансової стійкості та платоспроможності в контексті визначення рівня економічної стійкості підприємства та розробки заходів її забезпечення. При цьому, поділяємо точки зору, що платоспроможність підприємства визначає його здатність в повному обсязі та у визначений термін розрахуватися за своїми короткостроковими та довгостроковими зобов'язаннями за допомогою грошових ресурсів та інших активів, а фінансова стійкість – здатність підприємства ефективно формувати та використовувати фінансові ресурси, зберігати позитивну динаміку прибутковості та підтримувати процеси відтворення в умовах випадкових флуктуацій зовнішнього та внутрішнього середовища.

Висновки. Огляд економічної літератури виявив існування різних підходів до визначення поняття та розрахунку фінансової стійкості, але всі автори доходять згоди в тому, що дана категорія є однією з головних умов успішної та стабільної роботи підприємства в ринкових умовах. Виявлено, що на сьогодні в аналітичній теорії та практиці оцінки фінансової стійкості підприємств відомо понад двісті відносних аналітичних показників, які можна розрахувати на основі фінансової звітності. Але досвід свідчить, що здебільшого декілька обґрунтовано обраних коефіцієнтів містять необхідну інформацію. Тому при розрахунку фінансової стійкості підприємства доцільно обрати найбільш інформативні та значущі показники. На нашу думку, оптимальними коефіцієнтами оцінки даної категорії, які найповніше розкривають її суть, є наступні:

- коефіцієнт автономії (відношення суми власних коштів до підсумку балансу);
- коефіцієнт фінансової залежності (обернений до коефіцієнта автономії, показує, яка сума загальної вартості майна припадає на 1 грн. власних коштів);
- коефіцієнт забезпеченості власними коштами (відображає, яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власних оборотних засобів);
- коефіцієнт фінансового левериджу (характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань);
- коефіцієнт поточних зобов'язань (визначає питому вагу поточних зобов'язань в загальній сумі джерел формування);
- коефіцієнт довгострокових зобов'язань (визначає частину довгострокових зобов'язань в загальній сумі джерел формування);
- коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів (показує частку довгострокових позик, використаних для фінансування активів підприємства поряд з власними коштами);
- коефіцієнт маневрування власного капіталу (характеризує ступінь мобільності використання власних коштів);
- коефіцієнт маневреності робочого капіталу (характеризує частку запасів у загальній сумі робочого капіталу).

Розрахунок вищезазначених коефіцієнтів відображає загальну картину фінансової стійкості на підприємстві та дає можливість своєчасного виявлення та усунення загроз його фінансовому стану. Важливо зауважити, що користь кожного конкретного коефіцієнта суворо визначена метою аналізу, тому спочатку треба з'ясувати, з погляду якого саме підприємства він виконується, його мету та регламентовані або рекомендовані кількісні значення показників.

Література

1. Гнеушева І. Сучасні підходи до визначення та оцінки фінансової стійкості підприємства / І. Гнеушева, Д. Русских // Економічний аналіз, 2011. – Вип. 8. – Ч. 2. – С. 86–90.
2. Соловійова Н.І. Фінансова стійкість сільськогосподарських підприємств: інтегральна оцінка, інформаційно-експертне забезпечення : [монографія] / Соловійова Н.І. – Херсон : ХДУ. – 2006. – 196 с.
3. Орехова К.В. Оцінювання фінансової стійкості підприємства з урахуванням руху капіталу : автореф. дис. на здобуття наук. ступення канд. екон. наук : 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / К.В. Орехова // Харківськ. нац. екон. ун-т. – Х., 2008. – 20 с.
4. Котляр М.Л. Оцінка фінансової стійкості підприємства на базі аналітичних коефіцієнтів / М.Л. Котляр // Фінанси України. – 2005. – № 1. – С. 113–117.
5. Шабліста Л. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки / Л. Шабліста // Економіка і прогнозування. – 2006. – № 2. – С. 46–57.
6. Загородна О. Діагностика фінансового стану і стійкості функціонування підприємства : [зб. наук. праць] / О. Загородна, В. Серединська // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 7. – С. 262–265.
7. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту : [навч. посібник] / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – К. : Каравела, 2004. – 568 с.

References

1. Hnieusheva I. «Suchasni pidkhody do vyznachennia ta otsinky finansovoi stiikosti pidpriemstva», Ekonomichnyi analiz, 2011, Volume 8, Part 2, pp. 86-90.
2. Soloviiova N.I. Finansova stiikist silskohospodarskykh pidpriemstv: intehralna otsinka, informatsiino-ekspertne zabezpechennia: Monohrafiia. – Kherson: KhDU, 2006, 196 p.
3. Oriekhova K.V. Otsiniuvannia finansovoi stiikosti pidpriemstva z urakhuvanniam rukhu kapitalu: Avtoref. dys... kand. ekon. nauk: 08.00.04 «Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy (za vydamy ekonomichnoi diialnosti)» / Kharkivsk. nats. ekon. un-t. – Kh., 2008, 20 p.
4. Kotliar M.L. «Otsinka finansovoi stiikosti pidpriemstva na bazi analitychnykh koefitsientiv», Finansy Ukrainy, 2005, Issue 1, pp. 113–117.
5. Shablysta L. «Finansova stiikist pidpriemstva: sutnist i metody otsinky», Ekonomika i prohnouzuvannia, 2006, Issue 2, pp. 46–57.
6. Zahorodna O. «Diahnostyka finansovoho stanu i stiikosti funktsionuvannia pidpriemstva», Ekonomichnyi analiz: zb. nauk. prats, 2010, Volume 7, pp. 262-265.
7. Kulakovska L.P. Orhanizatsiia i metodyka audytu: Navch. Posibnyk / L.P. Kulakovska, Yu.V. Picha. - K.: Karavela, 2004, 568 p.

Надійшла 13.01.2014; рецензент: д. е. н. Соловійов І. О.